TENTAMEN MEDICUM INAUGURALE,

DE

HYSTERIA.

QUOD,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

HENRICUS WOOLLCOMBE,

ANGLO-BRITANNUS.

Soc. Med. Edin. Sod.

Mobilitate viget, vireſque acquirit eundo. VIRG.

Prid. Id. Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXVII.

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY

HENRICUS WOOLLCOMBE,

THOMÆ WOOLLCOMBE,

ARMIGERO,

Qui nuper Plymuthae, inſigni cum commodo mortalium, ſuaque laude maxima et meritiſſima, fecit medicinam, quique ibidem nunc otio cum dignitate fruitur,

S. P. D.

Cum omnium fere arti Hyppocraticae ſtudentium, quibus metam laborum optatam, ſummos nempe medicos honores, detur contingere, moris ſit, opuſcula ſua alicui, unde olim acceperint beneficia, dicare; ego quoque hanc diſſertatiunculam tibi, Vir praeſtantiſſime, patrocinio tuo proh dolor! non ſatis dignam, jure optimo conſecrandam putavi, officiorum propemodum innumerorum, quae totum per quinquennium, dum elementa medicinae, te duce et auſpice, diſcerem, contuleris, haudquaquam immemor.

VALE.

TENTAMEN MEDICUM,

INAUGURALE,

DE

HYSTERIA.

QUI morbi a medicis Nervoſi appellari conſuerunt, hi inter omnes, quibus genus humanum eſt opportunum, notabiliter eminent. Horum autem non multi ſunt, qui ſaepius, quam is de quo paucis abſolvere decrevimus, ſemet oſtendunt, de quorum natura opiniones antiquorum magis diverſae, magiſque ſibi invicem contrariae fuerunt, quorum curatio obſcurior et difficilior.

Hyſteria nomen falſa naturae ſuae notione deduxiſſe videtur; multi etenim, e ſcriptoribus vetuſtis uterum ſedem ejus eſſe ſunt

 opinati.

opinati. Foeminas quidem multo ſaepius, quam mares, ea infeſtari fatemur; in hujus cauſa tamen non ſemper uterus eſt, ſed conditio ſyſtematis nervoſi ſingularis, cui mulieres potiſſimum ſolent patere *.

Notas morbi tam clare, tamque eleganter, in definitione ſequente, Cullenus celeberrimus depingendas curavit, ut eam immutatam omnibus, quotquot ſint, aliis anteponere non dubitemus. "Ventris murmura; ſenſus globi in abdomine ſe volventis, ad ventriculum et fauces aſcendentis, ibique ſtrangulentis, ſopor, convulſiones, urinae limpidae copia profuſa, animus, nec ſponte, varius et mutabilis †."

SIGNORUM ENARRATIO.

Hyſteria ex intervallis, modo longioribus, modo brevioribus, nullo vero tempore ſtato, repetit.

* Cum mulieres huic morbo potiſſimum objiciantur, in reliquis hujus diſſertatiunculae partibus, inter loquendum de aegrotis, genere foeminino utemur, viros quoque eodem non vacare memoria ſemper tenentes.

† Vid. Culleni Gen. Morb. c. 59.

repetit. Quantum paroxyſmi reditu ſpatioque, tantum gravitate ſignorum variant. Nunc breves ſunt, nulliſque notis periculum indicantibus ſtipantur; nunc contra, violenter invadunt, adeo ut omnes corporis functiones momento horae perturbent.

A languore, debilitate totius corporis, oſcitatione, pandiculatione, et inquietudine, ſolent incipere. Morbum venientem frigoris partium externarum ſenſus fere ſemper praecedit, qui per totum paroxyſmi ſpatium plerumque manet. Huic vero ſenſus aliquando caloris ſuccedit, et alter alterum in diverſis corporis partibus invicem nonnunquam ſubſequitur. Vultus modo palleſcit, modo rubeſcit, vel rubor pallorque alternatim apparent; caput gravi dolore tentatur; oculi caligant, et lacrymae ex iiſdem effunduntur. Murmura tandem in totum ventrem ſeſe diffundunt, inteſtina inflantur, et globus quaſi in parte abdominis inferiore, vel hypograſtrio, ſentitur, qui non in una parte fixus manet, ſed per totum canalem alimentarium ſeſe volvit. Modo ſubito modo tarde ad ventriculum

culum aſcendit, inflationem ejus, ſenſum gravitatis circa praecordia, anxietatem, nauſeam, vomitumque movens. Deinde gulam petit, ibique haerere videtur, devorandi, ſpirandique difficultatem faciens. Signis hujuſmodi ſummam aegrotae moleſtiam faceſſentibus, partes abdominis, cum externae, tum internae, dolore graviſſimo corripiuntur, muſculi torquentur, umbilicus introrſum trahitur, et ſpaſmus ventris ſaepe tantus eſt, ut, ob eundem, nec flatus deſcendere, nec liquores ulli in alvum poſſint immitti.

Cum haec ſigna aliquandiu manſerunt, paroxyſmus interdum remittit; aegrotae vero plerumque, ſenſus omnigeni expertes, concidere ſolent. Modo immobiles, et ſopore obrutae, jacent; modo pectus manu continuo violenterque plangunt; modo membra univerſa convulſionibus vehementibus, quae laborantibus epilepſia proprias magnopere referunt, correpta iis agitantur, torquentur, graviſſimeque diſtenduntur.

Haec ſunt ſigna praecipua quae in paroxyſmis hyſtericis apparere ſolent; caeterum eadem

eadem modis diverſis accedere neminem poteſt latere. Interdum ſub initium paroxyſmi extrema corporis frigeſcunt et rigeſcunt, et aegrotae, in modum catalepſi laborantium, momento proſternuntur; interdum dolor graviſſimus et pulſans aliquam capitis partem, nunc frontem, nunc tempora, potiſſimum vero occiput, ſenſu, quaſi clavus per ictus mallei iis partibus infigeretur, vexat et excruciat; et omnia, quae oculi contemplantur, videntur circumvolvi. Quinetiam functiones vitales nonnunquam turbantur; cor palpitat, motibuſque vehementibus et abnormibus agitatur; pulſus arteriarum duri et inaequales fiunt, et interdum intermittunt; reſpiratio male ſeſe habet, et aliquando vix pergere videtur. Dolor nonnunquam gravis, nephritico ſimilis, lumbos, dorſum, renes, et veſicam urinariam invadit; et aegra magno urinam reddendi deſiderio tenetur, quae immodice profunditur, aquam limpidam magna ex parte reddens.

Ut corpus, ſic animus etiam graviſſime laborat. Salutem ex toto deſperant aegrotae,

tae, timore inani viſuve aliquo falſo obſtupeſcunt. Modo in hilaritatem riſumque immodicum viciſſim effunduntur, aliena loquuntur, et ridicule ſeſe gerunt; modo, abſque ulla evidente cauſa, contriſtantur, lacrymantur, ſortem ſuam miſerrimam lugent, et metu mortis, quam ſibi ſingulis horis invaſuram eſſe putant, conſtante afficiuntur. Denique, animus ſaepiſſime adeo varius et mutabilis eſt, ut nulla tranquillitate aut quiete diuturna fruantur.

Cum paroxyſmus remittere coepit, pulſus arteriarum, qui ante parvuli et debiles fuerunt, molliores plenioreſque evadunt; inteſtina murmurant, flatus e ventriculo per ructum foras expellitur, aegrotaeque tandem, crebris ſuſpiriis ex imo pectore tractis, quaſi e ſomno excitatae, vocem, ſenſum, motumque recuperant. Paroxyſmo finito, omnia ſigna ſupra comprehenſa decedunt, et aegrotae ad ſanitatem ex toto reduci videntur; praeterquam quod dolorem capitis et gravitatem, et languorem quoque totius corporis, queruntur.

Hu-

Hujuſcemodi ſunt ſigna quae in hyſteria ſemet oſtendunt. Inter ſeſe vero tantopere differunt, tot modis invadunt, tot in formas ſe vertunt, totque morborum aliorum ſpeciem prae ſe ferunt, ut nonnulla eorum, et multa quae ad ea declaranda pertineant, limitibus hujus opuſculi nimis anguſtis incluſi praetermittere cogamur.

NOTÆ QUÆ MORBUM AB ALIIS EJUS SIMILIBUS SECERNUNT.

Hiſtoria morbi ad finem perducta, proximum eſt, ut notas quoque, quibus ab aliis morbis poſſit diſtingui, indicemus.

Omnes fere antiqui, et non pauci recentiorum, *hyſteriam et hypochondriaſin* eundem morbum eſſe, et hoc tantum, quod haec viros, illa mulieres invadere ſolebat, dignoſci poſſe putarunt. Cuilibet autem hanc rem leviter tantum conſideranti manifeſte conſtabit, hanc opinionem fundamento ſtabili haudquaquam inniti; namque exempla non deſunt virorum, qui hyſteria, et foeminarum, quae

quae aetate provectae hypochondriaſi laborarunt. Si quis animum ad temperamenta diverſa, in quibus hi morbi appareant, rite perpendenda adjunget, diſcrimen eorum, licet ſigna ſibi invicem non raro ſimillima ſint, non eum fugere valebit. Temperamentum melancholicum hypochondriaſin, ſanguineum, contra, hyſteriam ſemper concomitatur. In illa, ſenſus et animi et corporis imminui videtur; affectus animi aegre moventur, et metus et moeſtitia in eodem penitus inſident; quaecunque mentem tangunt, in eam alte deſcendunt; et nonnulla ſignorum vim nervoſam torpidam vel immobilem factam eſſe teſtantur. In hac, ſenſus magnopere augetur, ingenium hilare et leve, affectiones animi facile concitantur, et totum ſyſtema quam maxime mobile.

Quinetiam, hyſteria ab hypochondriaſi modo, quo paroxyſmi accedant, plane diſcrepat. Illa aegrotam ex improviſo occupat, humique proſternit; haec tarde venit, et globo hyſterico, aliiſque motibus canalis alimentarii ſpaſmodicis et convulſivis, magna

ex

ex parte caret. Hi morbi denique inter ſeſe ſpatio differunt. Hypochondriaſis a temperamento melancholico proficiſcens, raro ex toto depellitur; ſed, contra, accedente ſenecta, ingraveſcit. Hyſteria vero certis vitae temporibus invadit, juventutem potiſſimum, ſenectutem vix unquam, infeſtans. Haec forſan ad hoſce morbos inter ſeſe diſtinguendos ſufficient. Igitur proximum eſt, ut quorundam aliorum morborum mentionem faciamus, qui non facile ab hyſteria diſcerni poſſunt.

Nonnihil ſimilitudinis *hyſteriam* inter et *ſincopen* intercedere videtur; aliquot tamen notae ſunt, quae illam ab hac ſatis clare ſecernunt. Quaecunque hyſteria conflictatur, facies ejus rubrior tumidiorque, quam ſyncope laborantis. Inſuper, paroxyſmus hyſtericus diutius, quam animi deliquium, manet; raro etenim ſyncope, a qua aegrota convaleſcat, ultra ſpatium unius horae extenditur; hyſteria vero per multas horas, quod omnes compertum habent, aegrotas interdum exercet. Denique, dum animo

linquitur aegra, motus convulſivi abdomen nunquam infeſtant.

Quae notae *hyſteriam* ab *epilepſia* ſecernunt, eae quidem non parum obſcurae; cum morbi ſaepe conjungantur, et ſigna eorum ſe invicem magnopere referant. Si quis tamen ſigna ſupra relata, cum iis, quae in epilepſia ſe oſtendunt, diligenter comparaverit, notas, quibus hi morbi inter ſeſe differant, non deeſſe comperietur. Epilepſia laborantes, nec adſtantes, nec ea, quae in oculis ſita ſunt, vident; hyſteria vero conflictantes ſenſus parum laeſos plerumque habent. In illa globus abdominis et ſtrangulatio deſunt; in hac nec oculi aperti vertuntur, nec ſpuma ab ore profluit. Qui illa modo emerſerunt, ii in aliquantum temporis poſtea ſtupidi hebeteſque ſaepe manent; quae vero hac, ſenſum omnigenum aciemque mentis ſolitam, momento fere ſemper, recipiunt.

CAUSÆ MORBI.

Cauſas morborum in remotas et proximas diviſerunt pathologi.

Quod

Quod morbum, qui adeſt, nullo alio interpoſito, conſtituit, id cauſa proxima appellatur. Haec ſive ſimplex, ſive compoſita ſit, ſemper integra ſufficienſque eſt; praeſens, morbum facit et continuat, abſens, eum tollit *.

Cauſae remotae ſunt omnia, quae ſerie conjunctimve ad proximam faciendam poſſunt conferre. Simplices vel compoſitae ſunt. Simplices, cum in omnes mortales, vel in eas corporis conditiones, quae omnium communes ſunt, agunt; compoſitae, cum in aliquod vitium corpori ingenitum, quod nonnullis tantum hominibus proprium eſt, vel ſaepius in aliis, quam in aliis, reperitur, ſine quo morbus non oriretur. Hinc cauſae in eas, quae mortales ad morbos procliviores reddunt, et in eas, quae morbos excitant, vel, in morem Gaubii †, in ſeminia, et poteſtates nocentes, diſcerptae ſunt. Hujus morbi propriae hoc modo apte dividi poſſunt,

* Inſtitut. med. patholog. Boerhaav.

† Inſtitut. patholog.

ſunt. Igitur ſequitur, ut eas quam breviſſime exponamus.

Cauſae quae homines ad hyſteriam procliviores reddunt.

His propoſitis, id vitium corpori ingenitum et natale, vel poſt partum ortum, quod facit, ut corpus cauſae excitanti objectum morbo corripiatur, exequendum ſuſcipiemus.

Foeminas huic morbo ſolas patere antiquiores ſunt opinati; ſed exempla, pauca quidem, memorarunt auctores, quae viros a malo hyſterico non ſemper vacare teſtantur. Non omnis aetas huic morbo ex aequo objicitur. Hyſteria enim pubertatem inter et annum aetatis trigeſimum quintum potiſſimum invadit. Foeminae conſtitutione corporea molles, textura tenues, cute adeo laeves, ut per eam vaſa ſanguifera facile videantur; magna animi ſenſilitate, ut ita dicam, praeditae; ad motus animi violentos proclives, variae et mutabiles, quae modo ſperant, modo timent, modo laſciviunt, modo moerent,

rent, hyſteriae, omnium maxime, objici ſolent. Eidem opportunae, quae plenae ſunt, otioſe agunt, vinum liberaliter adhibent, opipare et apparate edunt. Dum mulieres menſtruis purgantur, ſaepius, quam quolibet alio tempore, accedit; menſibus enim provenientibus, ſyſtema maxime mobile. Cauſa etiam leviſſima, ut multae, hoc tempore, praeſertim loco honeſto natae, et nobiliſſimae affectibus hyſtericis corripiantur graviſſimis, ſaepe facit. Hyſteria crebrius ſteriles, quam eas quae liberos pepererunt, et viduas denique juniores, quod omnes norunt, infeſtare conſuevit.

Ex ſupra poſitis, hoc cogere poſſumus, ſeminium hujus morbi in ſenſilitate et mobilitate ſyſtematis nervoſi adauctis conſiſtere, quae cum mentem tum corpus ex aequo afficiunt. Namque corpus a mente mobilius reddi, quam hanc ab illo excitari, non magis probabile *.

Sen-

* Inſtitutiones pathologiae Gaubio.

Senſilitas extremorum ſentientium certa conditio eſt, quae facit ut impulſus, ab externis corpori admotis accepti, ad cerebrum uſque deferantur, ſenſum et diverſa quae eum ſubſequuntur, facientes. A cauſis compluribus ſenſilitas aucta poteſt oriri. Caeterum ſequentes tantum, quae ad eam movendam potiſſimum conferre videntur, enumerabimus.

Senſilitas morbida a diverſis ſubſtantiae extremorum ſentientium medullaris conditionibus, quibus eam ſtamina prima fuerint impertita, proficiſcitur *. Rem ita ſeſe habere experientia quotidiana demonſtrat. Alii homines aliam ſenſilitatem habent. A quonam, ſimplice ſolido, an conditione poteſtatis nervoſae diverſa, hocce pendeat, quaerere volupe foret. Caeterum, me hoc, in primis difficile, rite illuſtrare poſſe deſpero; namque in tenebris magna ex parte adhuc jacet, et forſitan diu jacebit. Vitium autem in utriſque ſaepe, ſed potiſſimum in ſimplici ſolido, ſedem habere, et a quadam fibrarum

* Cullen. Phyſiol. parag. LVI.

rum teneritudine et gracilitate, quae eaſdem nimis exiles reddunt, pendere non improbabile.

Quinetiam ſenſilitas morbida a tenſione ſubſtantiae extremorum ſentientium medullaris aucta, quam plenitudo vaſorum ſanguiferorum cum iis nunquam non conjunctorum dat, oritur *. Ramuli vaſorum ſanguiferorum innumeri, una cum univerſis extremis ſentientibus, omnes in corporis partes diffunduntur. Arteria nervum opticum ſemper proſequitur, mirandumque in modum cum eo expanditur, adeo ut ramuſculi ejus omnes retinae fibrillas concomitari videantur. Ex inciſionibus cadaverum diſcimus, nervos narium, linguae, cutis, &c. eodem modo ſemper expandi, et arterias eos quocunque tendunt deducere. Igitur ambigi nequit, quin vaſa ſanguifera certam extremis ſentientibus tenſionem impertiantur; praeſertim cum exempla non pauca evidenter

* Cullen. Phyſiol. loc. ſupr. relat.

ter oſtendant, plenitudinem vaſorum ſenſum cujuſlibet organi mirabiliter augere.

In ophthalmia, exempli gratia, praeſertim ſi inflammatio retinam ipſam occupaverit, tanta tamque morbida ſenſilitas oritur, ut oculi lucis etiam minimae intolerantes evadant. Hoc nimia tantum vaſorum ſanguiferorum plenitudo, quae ſemper in inflammatione fit, exponere poteſt. Haec enim tenſionem, et igitur ſenſilitatem, adauget. Multorum aliorum hujuſmodi exemplorum meminiſſe non difficile foret; cum vero neminem, qui medicinam labris primoribus guſtaverit, poſſint praeterire, hanc rem fuſius hoc in loco non tractandam putamus.

Per mobilitatem, facilitatem ſignificamus qua contractiones fibrarum muſcularium poſſunt moveri *. Cauſas, a quibus mobilitas aucta proficiſcatur, inveſtigare longum et difficile foret, a quadam teneritudine ſaepe oriri teſtari videtur obſervatio. Hinc ratio, non abſque ſummo jure, poteſt peti, cur

* Cullen. Phyſiol. Par. LXXXIX.

cur parentes hunc morbum cum liberis, per ſeminium quoddam, poſſint communicare; cur ſublatu adeo difficilis ſit; curque mulieres, denique, quae tenui habitu corporeo ſunt praeditae, inſigniter ſint mobiles.

Mobilitas vitioſa per conſuetudinem quoque acquiri poteſt, et haud dubie augetur. Namque muſculi, quo ſaepius actio eorum movetur, niſi debilitentur vel defatigentur, eo facilius et validius ſemet contrahere ſolent. Hoc autem rite conſideratum cauſam evidenter explicatam dabit, cur hyſteria ſaepe inveteraſcat, et facilius faciliuſque excitetur.

Auctam vero mobilitatem aegrotae ipſae ſaepiſſime acquirunt. Ad hanc movendam quam plurimum conferunt omnia quae vaſorum ſanguiferorum plenitudinem facere poſſunt. Tonus enim, plenitudine ſubſtante, ſyſtematis arterioſi, quem inter et tonum ſyſtematis univerſi nexus arctiſſimus intercedit, a tenſione magis, quam contractilitate fibrarum muſcularium, vique iiſdem inſita,

 pendens,

pendens, augetur; ſi res ita ſeſe habeant, manifeſtiſſimum eſt, plenitudinem ſyſtematis arterioſi, mobilitatem cum arterioſi, tum univerſi, ſibi pro rata parte reſpondentem, eſſe daturam. Et nulli quidem medicorum, quantum meminerimus, negant, corpora, quo pleniora ſint, eo ſemper eſſe mobiliora. Igitur foeminae, menſibus proventuris, et ſexus quidem uterque, ſub vitae meridiem, quo tempore corpus humanum pleniſſimum, mobilitati, quam vel ante vel poſtea, magis patent.

Cauſæ quæ hyſteriam excitant.

Cauſis, quae proclivitatem ad morbum ſoleant dare, percurſis, ad eas quae eundem moveant dicendas tranſibimus; etenim nec hae nec illae ſolae, ſed utraeque conjunctae, ad morbum excitandum ſufficiunt. Variae et innumerae. Inter omnes eminent affectus animi vehementes, per ſenſus externos vel internos moti. Namque commoti-

ones

ones animi, graves, longae, abnormes, multo magis oeconomiam humanam, quam corporeae, laedunt; praeſertim ſi ſubito et ex improviſo concitentur. Quae praeſtant, ea ſenſus non fugiunt, quamvis modus, quo agant, explicari nequit, et inexplicabilis haud dubie manebit, donec, quale animo cum corpore ſit conſortium, mortales comperientur. Harum praecipuae ſunt, amor, ira, odium, gaudium, ſibi invicem ſuccedentia, quae vires ſuas non tantum in animum exercent, ſed omnes corporis functiones, animales, vitales, naturales, mille modis perturbant. Effectuum hujuſcemodi hiſtorias complures apud medicos ſcriptores offendimus. Aliae cauſae, quae morbum excitant, ſunt nonnulla quae nervos olfactorios ratione ſingulari afficiunt; quidam, exempli gratia, odores, ut moſchi, ambrae, aliorumve fragrantium. Hi tantum in eos, qui aliquam habitus corporei proprietatem vel idioſyncraſiam, ut appellatur, habent, agere videntur. Alii autem eorum aliis odoribus afficiuntur, alii ſuaveolentium, alii ceparum, alii caſei. Quinctiam generoſam

ipſe

ipſe novi, quae, fele conſpecta, immo effluviis ejus ad ſe adſpirantibus, anxia fit, animo linquitur, et aliquando graviſſimis hyſtericis paroxyſmis corripitur. Nullum vero morbidum corporis viſcus hyſteriam aeque ſaepe movere ſolét, ac canalis alimentarius, potiſſimumque ventriculus, quem creberrime laedunt vitioſumque reddunt ingeſta nimis varia, párumque idonea, epulae quotidianae juſtoque lautiores, uſuſque theae frequens et immodicus.

Praeterea, cauſis, quae hyſteriam poſſint excitare, omnes ſyſtematis mutationes ſubitae ſunt accenſendae, viz. evacuatio quaelibet ſolita ſuppreſſa, ut menſes, vel haëmorrhois, vel, contra, profluvium horum, lochiorumve in puerperis, immodicum. Menſes ſuppreſſi hunc morbum forſitan, plenitudinem corporis augendo, movent. Quamvis enim non improbabile menſtrua non a plenitudine univerſa, ſed loco propria, pendere; dubitari tamen nequit, quin haec evacuatio critica ſuppreſſa nonnihil plenitudinis univerſae faciat,

ut

ut ſigna omnia, quae menſtrua non rite provenientia ſubſequuntur, plane demonſtrant.

Quinetiam profluvium menſium, lochiorumque in puerperis, immodicum hyſteriam concitare valet; quod quidem omnes medici, a ſeculo Hippocratico ad noſtrum uſque, ſemper notarunt. Namque, motu ſanguinis regulari perturbato, functio fibrarum muſcularium, cum circuitu ſanguinis aliqua ex parte conjuncta, perturbetur quoque neceſſe eſt. Quocunque vero modo profuſio ſanguinis nimia hyſteriam excitare poteſt, rem tamen ita ſeſe habere, experientia omnium medicorum, quotquot ſunt, clare evincit. Cauſis ſupra comprehenſis ſunt adjiciendaa, quaelibet corporis defatigatio inſolita, perviligium, calor externus, quaeque humores rarefaciunt.

Hae ſunt cauſae praecipuae, quae hyſteriam movere videntur. Multae quidem ſilentio ſunt praetermiſſae, quarum mentionem fecerunt medici. Has vero in diſſertatiuncula hujuſcemodi comprehendere nec facile, ut opinamur, nec utile foret.

Cauſa

Cauſa proxima.

Cauſa hujus morbi proxima affectus canalis alimentarii ſpaſmodicus eſſe videtur, qui ſemet quoque in partes vicinas diffundit. Rem ita ſe habere, teſtantur notae morbi praecipuae, viz. murmura ventris, globus abdominis, urinae limpidae copia profuſa, &c.

Seminium hyſteriae in mobilitate et ſenſilitate ſyſtematis nervoſi nimiis conſiſtere, ſupra comprehendimus. Mobilitas autem, a ſtaminibus primis vel plenitudine proficiſcens, ad motus abnormes muſcularium fibrarum movendos confert; omnis enim muſculorum motus poteſtati nervoſae per nervos ad muſculos delatae tribuendus. Et ille hujus mobilitati pro rata parte ſemper reſpondet. Igitur cauſa motuum abnormium mobilitati poteſtatis nervoſae, ad muſculos delatae, nimiae evidenter referenda.

Quam ob rem, affectus hujuſmodi ſpaſmodici canalem alimentarium potiſſimum invadant, quaerere animo naturam cauſaſque rerum

rerum explorandi cupido non foret indignum. Cum vero argumentum obſcurius et difficilius videatur, quam quod poſſimus rite illuſtrare, hoc inutile et ſupervacaneum eſſe judicamus.

Hoc tantum compertum habemus, quod canalis alimentarius reliquis corporis humani partibus, ſi cerebrum ſolum excipias, ſenſilitati mobilitatique vitioſis opportunior eſt, quodque univerſum corpus, per conſenſum illum nervoſum, quem canalem alimentarium inter et reliquas partes nunquam non intereſſe exempla numeroſiſſima probant, graviſſimis ſpaſmis affici poteſt. Quomodo hoc fiat, quidem ignoramus; ſufficit vero, ſi quid fiat intelligamus.

PROGNOSIS.

Si notas hujus morbi perpendamus, eum pavorem aegrotantibus potius incutere, quam verum periculum inferre, videbimus. Nullus morbus eſt, qui plus periculi, paroxyſmis ſubſtantibus, videatur habere; hi tamen plerumque

plerumque breves ſunt, et omnia, hiſce finitis, ſigna decedunt, et aegrota ex toto reſtituitur.

Judicium finis hyſteriae a notitia cauſae, quae morbum faciat, vi, numero, et natura ſignorum, deducendum. Morbus a feminio potiſſimum proficiſcitur, quod multis in exemplis, imminui ſaltem, ſi non ex toto tolli, poteſt. In paroxyſmis nihil metuendum, ſi ſpiritus et actio cordis rite pergant, parumve tantum afficiantur.

Hyſteria, niſi graviſſima ſit, vel corpus debile et vitioſum infeſtet, raro lethalis eſt. Depulſu tamen difficilis, et medicinae aegerrime paret; namque remedia valentiſſima, ſaepe, ut quotidie notamus, eam nulla ex parte levant. Non raro quidem vinci videtur; facile tamen repetit, et de cauſa leviſſima rurſus invadit.

RATIO MEDENDI.

Conſilia huic morbo medendi ſequentia eſſe videntur.

I.

I. Paroxyſmum ad finem quamprimum perducere.

II. Per intervalla reditui ejuſdem occurrere.

Morbum in affectu canalis alimentarii ſpaſmodico, exinde in reliquas corporis partes diffuſo, conſiſtere, ſupra poſuimus. Conſtat igitur, ea remedia eſſe adhibenda, quae motus corporeos abnormes levare et tollere valent. Haec a medicis antiſpaſmodica appellantur, et vel partibus externis admoventur, vel in ventriculum ingeruntur; antequam vero ea ſigillatim enarrare incipiamus, de ſanguinis miſſione, remedio, quod, paroxyſmo gravi, conſilio priori accommodari putatur, paucula dicere conveniet.

An detractio ſanguinis utilis necne ſit, a medicis ambigi ſolet. Alii hanc paroxyſmum leviorem reddere, et aegrotam eo citius liberare, contendunt. Alii, contra, in ſententiam contrariam eunt, et, cum morbus a mobilitate per plenitudinem facta plerumque proficiſcatur, pro remedio ancipiti, parumque

profuturo, habent. Quo tempore, quibuſque ſubſtantibus, ſanguinem emittere non alienum ſit, dictu admodum difficile; nec aliunde, quam ab habitu aegrotae morbique ſpatio, poſſumus judicare. Si aegrota plena ſit, ſi aliquod profluvium naturale eam deficiat, ſi ſigna graviſſima ſint, ſi ſpiritus difficillimus, pauculae ſanguinis unciae, ſpiritum expediendi cauſa, mittantur neceſſe eſt. Caeterum, contra, ſi morbus diu manſerit, miſſio ſanguinis, morem pravum ad hocce remedium ſaepe decurrendi, inveteratum reddendo, et plenitudinem faciendo, mobilitatem augebit, eamque conditionem, cui occurrere volumus, plane evidenterque dabit. Igitur, ſi unquam ad eam confugiamus, cautiſſime, ſub primamque tantum morbi acceſſionem, adhibeatur.

Medicamenta antiſpaſmodica, quae naribus admoveri ſoleant, ſunt ea, quae vim ſtimulantem habent, ut aſſa foetida, ſales volatiles, et oleum ſuccini. Si ſphincteris ani contractio ſinat, enemata, quibus aliquantum aſſae foetidae fuerit adjectum, im-

mittenda,

mittenda. Frigida partibus externis applicata, ut aqua gelida, quamvis in morbum non ſemper poſſunt, aliquando proſunt, praeſertim ſi paroxyſmus jam acceſſerit, et aegrota, quaſi animo linqueretur, jaceat.

Remedia hujuſmodi, paroxyſmo ſubſtante, ſunt adhibenda, cum aegrota medicamènta ore ſumere nequit. Caeterum, ſi affectus ſpaſmodici eo gravitatis non proceſſerunt, medicamenta interna danda, quae ad vim poteſtatis nervoſae imminuendam, et ad hos motus abnormes, a quibus ſpaſmodici pendeant affectus, ſedandos conferunt. Medicamenta hoc genus ſunt, opium, camphora, aether vitriolicus, gummique foetida.

Opium. Cum affectus ſpaſmodici a vi nervoſa parum aequaliter diffuſa oriantur, ad ſtimulantia vel ſedantia decurratur oportet. Opium ſtimulet, an ſedet, inter medicos nondum convenit. Horum autem dubitationes forſitan hinc oriuntur, quod opium alia aliis temporibus praeſtat. Effectus autem ejus diverſi a doſi, tempore quo ſumatur,

tur, et habitu aegrotae, pendere videntur. Quanquam vero modum quo agat exponere ſit difficile; id tamen adverſus ſpaſmos graviſſimos efficax eſſe, experientia ſatis clare teſtatur. Sub acceſſionem paroxyſmi datum ſigna ſaepe levat, et paroxyſmum nonnunquam depellit. Enematis admiſtum excretionem urinae immodicam, quae hoc in morbo ſaepe incidit, ſiſtendo prodeſt: Licet vero haec commoda ſecum afferat; non tamen nimis liberaliter dandum, vel ſaepe reiterandum, ne mos ad id frequenter confugiendi pravus inveteraſcat, et ventriculum debilitando, faciat ut paroxyſmi crebrius repetant.

Camphora. Haec in vitiis hyſtericis et hypochondriacis non raro fuit adhibita, et, ſatis liberaliter data, forſitan utilis eſt. Cum vero effectus ejus parce ſumptae tales ſint, quales ſenſus humanos omnino fugiunt, et largiter datae nimis violenti, haud dubie pro remedio ancipiti haberi debet.

Æther vitriolicus. Quantum hoc medicamentum in ſpaſmos poſſit, neminem hodie

die latet. Quamvis potiſſimum apud medicos nuperrimos in uſu fuit, ſi Hoffmannum tamen adeas, eum mentionem ejus ſaepe facere videbis; namque liquor ejus anodynus mineralis nihil aliud quam aether in ſpiritum vini diffuſus eſſe videtur. Idem auctor, inter loquendum de medicamentis, quae in paroxyſmo debent ſumi, dicit: "Quae inter principem ſibi vindicat locum eſſentia caſtorei, cum partibus tribus liquoris anodyni permiſta;" et iterum, "incomparabile, ſaepe praeter omnem ſpem et opinionem, ex hoc remedio obſervavimus auxilium *." Commodiſſime datur, in aquam diffuſus. Triginta et plures, ad centum uſque interdum, guttae, cum quantitate aquae idonea commiſcendae. Summa cura ſi adhibeatur ne diſſipetur, hoc modo forſitan, quam quolibet alio, potentius aget.

Gummi foetida. Omnium medicamentorum foetentium valentiſſimum et efficaciſſimum eſt aſſa foetida. Namque, quo magis ſubtiles

* Hoffmannus de malo hyſterico.

ſubtiles odores gummi quodlibet emittit, eo plerumque praeſtantius eſt, vimque majorem antiſpaſmodicam habet. Igitur medici hodierni, non abſque ratione gravi, hoc medicamentum reliquis omnibus anteponunt. Ratio dandi facillima. Quinque grana et plura, ad drachmam uſque nonnunquam, pro gravitate ſignorum, &c. capienda, ex aliqua aqua ſimplice ſoluta. Hoc medicamentum in paroxyſmis hyſtericis magnopere prodeſt, non tantum ore ſumptum, ſed quoque, experientia teſte, in rectum immiſſum.

Non ſilentio praetereundum eſt, diverſa medicamenta, quorum jam meminerimus, ſigna potiſſimum levare, tantumque, paroxyſmo ſubſtante vel accedente, prodeſſe. Ratio forſitan, cur antiſpaſmodica hyſteriam tollere ſaepe nequeant, eſt, quod omni tempore adhibentur, et corpus igitur iis adeo inſueſcit, ut vires medicatrices ex toto amittant tempore paroxyſmi data. Quae remedia ad morbum penitus depellendum conferunt, ea conſilio ſecundo reſpondent.

II.

II. Per intervalla reditui ejuſdem occurrere.

Duo huic conſilio plane accommodantur. 1mo, Cauſas excitantes vitare vel tollere; 2do, Seminium, quod corpus hunc ad morbum admodum proclive reddit, minuere vel removere.

Inter cauſas excitantes percurrendum, maxime ſolitas et violentiſſimas animi affectus eſſe diximus. Igitur pars curationis praecipua eſt, eos regere et rite moderari. Hoc autem facere in primis difficile, et omnia conamina nihil omnino ſaepe poſſunt. Omnia, quae terrorem incutiant, motuſque animi vehementes concitent, ſumma cura vitentur. Animum aegrotantis aliquam in rem fere conſtanter intendere, adeo ut triſtia et lugubria ei quam rariſſime ſuccurrant, magnopere prodeſt. Hanc ob cauſam, perigrinatio animo nova, oculis amoena ſemper objiciendo, vim morbi non raro fregit.

Cum morbus ab aliqua evacuatione ſolita ſuppreſſa oritur, haec remediis ad cauſas, unde vitium fuerit profectum, accommodatis

tis reſtituenda. Contra, ſi profuſio humoris cujuſlibet immodica malum fecerit, curatio in eadem, per medicamenta, cauſae et gravitati ſignorum pro ratione reſpondentia, imminuenda et compeſcenda plane conſiſtit. Denique, quam diligentiſſime defugiantur, fatigatio inſolita, vigilia, calor externus, et omnia quae humores rariores efficiunt; vel, ut omnia pauciſſimis abſolvamus, ſumma non naturalium, uti appellantur, ratio ſemper habenda.

Via cauſas excitantes fugiendi tollendive breviter expoſita, proximum eſt, ut feminii minuendi vel removendi rationem quoque indicemus.

Quae cauſa maximam ad morbum proclivitatem dat, ea, uti ſupra oſtendere conati ſumus, eſt nimia ſyſtematis nervoſi ſenſilitas et mobilitas, vel corpori ipſi ingenitae, vel per plenitudinem factae.

Quantum eaſdem natales, vel a teneritudine aut debilitate ſyſtematis univerſa pendentes, ſpectat; ſi haec vitia omnino tolli poſ-

poſſent, non raro in manu noſtra foret ſigna, unde unde fuerint orta, levare, et paroxyſmum arcere. Cum vero in ſtaminibus primis ſedeant, ab habitu corporeo ſejungi nequeant, et nullum morbum, pravamve victus rationem, ſubſequantur ; curationem abſolutam non recipiunt, et nihil aliud quam ea levare poſſumus. Hoc praeſtant, aër frigidus et purus, ad corpus liberaliter adſpirans, exercitatio idonea, lavatio frigida, tonica medicamenta.

Ut aër humidus et calidus, cubicula minus ſpatioſa, et ſomnus nimis longus, corpus debile laxumque reddunt ; ſic, contra, aër ſiccus et frigidus, et ſub dio frequenter verſari, faciunt, ut idem firmum robuſtumque evadat.

Nihil tantum virium et firmitatis corpori, quantum exercitatio, comparat. Multi exinde multum fructum ceperunt. Reliqua ejus genera longe praecedit equitatio ; utpote quae corpus non tantum roboret, ſed mentem inſigniter erigat, et magna ex parte caveat, ne animus, quod omnibus hyſteria

laborantibus inimiciſſimum, cuilibet rei nimis intendatur.

Nullum remedium forſitan corpus univerſum, nervoſque potiſſimum, magis firmat, quam lavatio frigida. Multas ex infirmis validas, et multas ad hyſteriam minus proclives reddidit. Non pauca utilitatis ejus inſignis exempla apud auctores offenduntur. Ad eam, tempeſtatibus calidis et temperatis, ut vere, aeſtate, &c. ſummo cum commodo decurri ſolet. In ea adhibenda diu perſtent aegrotantes.

Medicamenta tonica nobis ſufficiunt regna foſſile et vegetabile. Quae foſſilia hoc in morbo adhibentur, ea ſunt e ferro cuproque praeparata.

Quamvis e ferro praeparata numeroſiſſima ſunt; omnia tamen eodem modo agunt, et formae diverſae nihil aliud quam facilitati ea ſumendi elegantiaeve conſulere videntur. Omnia in duas claſſes dividi poſſunt, ferrum adhuc metallicum, et acidis admiſtum. Illius exemplum eſt limatura, hujus ſal martis. Pauciſſima medicamenta ſunt,

ſunt, quae ventriculum et inteſtina aeque potenter corroborant, eique atoniae, quae ſpaſmodicos affectus toties moveat, occurrunt, ac e ferro praeparata. Satis liberaliter danda, et in tempus diuturnum adhibenda; namque aliter nihil commodi ab uſu eorum orietur.

Cuprum potenter ſtimulat. Modice datum vomitionem movet, adeo ut illud ſumere, hancque ſimul vitare, difficile ſit. Cum acidis conjunctum potentius ſtimulat. Salibus neutralibus autem, vel ammoniacis, ut in cupro ammoniaco, admiſtum mitius evadit. Hac forma datum vim tonicam habet, et debilitati ſyſtematis, a qua pendeat mobilitas, occurrit.

Tonica vegetabilia perquam varia ſunt; eorum vero praecipuum et unicum forſitan, ad quod cum commodo, hoc in morbo, confugerunt medici, eſt cortex Peruvianus. In hyſteria a mobilitate, quam faciat debilitas, pendente, nulla viſcerum obſtructione ſubſtante, tuto et cum fructu fuit adhibitus. Quantum ad modum, quo debeat dari, attinet,

net, medici inter ſeſe differunt. Alii his, quae in febribus incidant, adducti, eum prorſus inutilem eſſe, niſi magna brevi ſpatio quantitas ſumatur; alii, contra, modice, adinſtar chalybeatorum, datum, diuque adhibitum, in auxilium morbi tantum promptum eſſe, contendunt. Hanc litem componere difficile. Vim tonicam univerſam majorem forſitan habet, liberaliter, ſed e brevibus intervallis, datus, quam modice ſumptus, diuque continuatus.

Ea remedia ſola dicenda ſuperſunt, quae mobilitati a plenitudine pendenti obviam eunt. Remedia huic conſilio reſpondentia ſunt, abſtinentia et exercitatio.

Dum omnia alimenta partes, unde conſtet ſanguis, univerſas ſuppeditant; multae tamen graveſque rationes ſunt, cur cibum animalem quantitatem et glutinis et globulorum rubrorum majorem progignere credamus. Haec vaſis rubris ex toto fere continentur, et aucta plenitudinem faciunt. Huic igitur potiſſimum occurrit quantitatem ingeſtorum maxime nutrientium minuere; quod forſitan optime

optime praeſtat cibo animali magna ex parte abſtinere, et oleribus modice ſumptis victitare. Cum vero hyſteriae dyſpepſia frequenter adjungatur, aegrotantibus cibum plenum, et e carne animalium confectum, praecipere moris fuit communis. Nihil forſitan hoc pernicioſius fuit; victum enim parcum reditui morbi, non tantum cum a mobilitate, quam plenitudo creat, oritur, ſed etiam cum mobilitas congenita eſt, inſigniter et efficaciter obſtitiſſe, experientia nonnullorum e medicis primariis, quos noſtrum viderit ſeculum, abunde teſtatur.

Alii in ſpatium longius, quam alii, ſemet inertiae et quietudini impune dedere poſſunt; caeterum, aliquantum motus et exercitationis ad valetudinem commodam omnium fere mortalium ſervandam, et ad eam plenitudinem, quae huic totque aliis morbis fundamenta jacit, arcendam, ex toto neceſſarium eſt. Exercitationem excretiones univerſas, potiſſimum vero perſpirationem, quae ſuppreſſa ad plenitudinem movendam evidenter conferat, augere, neminem rei phy-

ſiologicae

ſiologicae conſultum fugere poteſt. Hinc igitur, quam utilis in curatione hujuſce morbi exercitatio ſit, clare perſpicueque conſtat.

Quanquam hoc malum medicina ſaepe levare; id tamen ſaepiſſime, cum in corpore altius inſederit, non radicitus evellere, poteſt. In primis, difficile proclivitatem ad morbum ortam mutare, vel, quo minus cauſae occaſionales agant, prohibere. Si morbum, exempli gratia, affectus animi fecerint, medicus ſaepe non adeſt, qui auxilium aegrotanti ferat, nec, quod pejus, ei praecipienti mos rite geri ſolet. Inſuper, ignavia et luxuria hunc morbum ſaepe creant. Igitur opulentos, ignaviae deditos, et apparate edere et bibere conſuetos, rationem vivendi ſuam mutaturos eſſe fruſtra ſperes; praeſertim cum fructus magni evidenteſque ab abſtinentia diuturna ſola poſſint capi. Ægrotam ad ſanitatem, intra certum temporis ſpatium, reduci poſſe non pollicendum; ſed, per totum vitae decurſum, modo curationi, modo prophylaxi, conſulendum.

F I N I S.